

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2000-2001

17 JULI 2001

**Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 24
van de wet van 20 juli 1971 op de
begraafplaatsen en de lijkbezorging,
met betrekking tot de verklaring over de
asbestemming**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
BINNENLANDSE ZAKEN EN VOOR DE
ADMINISTRATIEVE AANGELEGHENHEDEN
UITGEBRACHT
DOOR MEVROUW CORNET d'ELZIUS

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE INDIENSTER

Een nieuw wetsvoorstel diende vrij snel te worden ingediend gelet op het grote aantal vragen in verband met de toepassing van de wet van 8 februari 2001 die zijn toegekomen zowel op het kabinet van de minister als bij de bevoegde administraties. Hieruit is een behoefte aan verduidelijking van de wet van 8 februari 2001 gebleken.

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden : mevrouw Lizin, voorzitter; de heren Dallémagne, de Clippele, mevrouw Leduc, de heer Lozie, de dames Thijs, Van Riet en Cornet d'Elzius, rapporteur.

2. Plaatsvervangers : de dames Bouarfa en Kaçar.

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

2-762 - 2000/2001:

Nr. 1: Wetsvoorstel van mevrouw Leduc c.s.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2000-2001

17 JUILLET 2001

**Proposition de loi modifiant l'article 24 de la
loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et
sépultures, en ce qui concerne la décla-
ration de destination des cendres**

RAPPORT

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE L'INTÉRIEUR ET DES
AFFAIRES ADMINISTRATIVES
PAR MME CORNET d'ELZIUS

I. EXPOSÉ INTRODUCTIF DE L'AUTEUR DE LA PROPOSITION

Il fallait déposer une nouvelle proposition de loi assez rapidement, vu le grand nombre de questions relatives à l'application de la loi du 8 février 2001 qui ont été adressées à la fois au cabinet du ministre et aux administrations compétentes. Ces questions ont mis en lumière la nécessité de préciser la loi du 8 février 2001.

Ont participé aux travaux de la commission :

1. Membres effectifs : Mme Lizin, présidente; MM. Dallémagne, de Clippele, Mme Leduc, M. Lozie, Mmes Thijs, Van Riet et Cornet d'Elzius, rapporteur.

2. Membres suppléants : Mmes Bouarfa et Kaçar.

Voir:

Documents du Sénat:

2-762 - 2000/2001:

Nº 1: Proposition de loi de Mme Leduc et consorts.

In grote steden en gemeenten wordt vastgesteld dat de ambtenaar verantwoordelijk voor de begrafenissen zich vaak als koning in zijn rijk gedraagt en moeilijk aanvaardt dat er nieuwe reglementeringen ontstaan die niet tot de traditie behoren.

Er is bijgevolg een nood aan richtlijnen. Oorspronkelijk had de minister aangekondigd dat hij een omzendbrief zou opstellen teneinde de wetgeving naar uitvoering te verduidelijken bij de steden en gemeenten. Thans blijkt dat een koninklijk besluit in dat verband in de maak zou zijn.

De indienster heeft echter vastgesteld, op grond van de verscheidene vragen die haar zijn toegekommen, dat de wet van 8 februari 2001 ongewild een ongelijkheid heeft gecreëerd. Als voorbeeld kan men verwijzen naar een gezin, dus de ouders en hun kinderen, dat slachtoffer zou worden van een verkeersongeval. Indien de echtgenote en de kinderen zouden overlijden en slechts de vader zou overleven, heeft de vader het recht om de assen van zijn kinderen te bekomen maar kan hij daarentegen niet vragen om de asse van zijn echtgenote op een andere plaats dan de gebruikelijke plaats te bewaren of te verspreiden.

Na een overlijden voorziet de wet in het bestaan van de erfopvolgers. Een erfopvolger is de persoon die niet noodzakelijk de erfgenaam is maar schikkingen treft in verband met de begrafenis en alle administratieve regelingen treft in verband met het overlijden.

De indienster stelt bijgevolg voor om in artikel 24, lid 4, van de wet van 20 juli 1971, vervangen door de wet van 8 februari 2001, na de woorden «Indien de overledene dit schriftelijk heeft bepaald ...» volgende woorden toe te voegen: «of op verzoek van de nabestaanden». De term «nabestaanden» kan eveneens worden vervangen door de term «erfopvolgers».

Op deze wijze zou een fundamentele ongelijkheid worden opgeheven. Het betreft bijgevolg een zeer eenvoudige aanvulling die de wetgeving ten gronde niet wijzigt.

II. BESPREKING

a) Uiteenzetting door de heer Duquesne, minister van Binnenlandse Zaken

Met betrekking tot de toepassing van de wet van 8 februari 2001 rijzen inderdaad heel wat problemen. Er is hierover al een uitvoerige briefwisseling gevoerd. Ook al gaat de minister akkoord met de doelstelling van het wetsvoorstel, toch staat hij weigerachtig tegenover de voorgestelde formulering.

De wet van 8 februari 2001 tot wijziging van artikel 24 van de wet van 20 juli 1971, staat toe dat de as van de overledene, op voorwaarde dat de overledene

Dans les grandes villes et communes, on constate que l'officier responsable des enterrements se considère souvent comme le maître de son territoire et qu'il accepte difficilement l'apparition de nouveaux règlements qui ne respectent pas la tradition.

Des directives sont par conséquent nécessaires. Initialement, le ministre avait annoncé qu'il rédigerait une circulaire à l'intention des villes et communes pour préciser la manière dont elles doivent appliquer la loi. Il apparaît maintenant que l'on est en train de rédiger un arrêté royal en la matière.

L'auteur a toutefois constaté, sur la base des diverses questions qui lui ont été adressées, qu'en votant la loi du 8 février 2001, la législation a créé involontairement une inégalité. On peut prendre pour exemple une famille, soit des parents et leurs enfants, qui serait victime d'un accident de la route. Au cas où l'épouse et les enfants décéderaient, le père étant donc le seul survivant, il aurait le droit d'obtenir les cendres de ses enfants, mais il ne pourrait pas, par contre, demander à pouvoir conserver ou répandre les cendres de son épouse dans un autre lieu que le lieu ordinaire prévu pour cela.

La loi prévoit l'existence de successeurs après un décès. Un successeur est une personne qui, sans être nécessairement un héritier, prend les dispositions nécessaires en ce qui concerne l'enterrement et se charge de toutes les formalités administratives relatives au décès.

L'auteur propose par conséquent d'insérer, dans l'article 24, alinéa 4, de la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures, remplacé par la loi du 8 février 2001, les mots «, ou à la demande des proches» entre les mots «si le défunt l'a spécifié par écrit» et les mots «ou à la demande des parents». On peut également remplacer le terme «proches» par le terme «successeurs».

Cette insertion permettrait de supprimer une inégalité fondamentale. Elle constituerait un ajout très simple qui ne modifierait en rien la législation quant au fond.

II. DISCUSSION

a) Exposé de M. Duquesne, ministre de l'Intérieur

Il est vrai qu'il y a de nombreux problèmes et une correspondance abondante concernant l'application de la loi du 8 février 2001. Mais, s'il partage l'objectif de la proposition de loi, il éprouve certaines réticences quant à la formulation proposée.

La loi du 8 février 2000 ayant modifié l'article 24 de la loi du 20 juillet 1971 permet désormais, pour autant que le défunt en ait exprimé la volonté par écrit, que

daartoe schriftelijk zijn wil heeft geuit, na crematie wordt begraven of uitgestrooid op een andere plaats dan de begraafplaats of door één van zijn nabestaanden thuis wordt bewaard.

Het wetsvoorstel vertrekt van de vaststelling dat er een probleem kan rijzen als de overledene tijdens zijn leven geen schriftelijke wilsverklaring heeft opgesteld en onverhoeds overlijdt, of als de overledene zijn laatste wil niet meer op papier kon zetten.

In dergelijke gevallen neemt het ministerie de volgende houding aan: een medisch getuigschrift kan de waarde hebben van een schriftelijke wilsverklaring op voorwaarde dat de arts erin verklaart dat de overledene om gezondheidsredenen niet meer in staat was zijn laatste wil op papier te zetten en dat de arts er, op basis van de verklaringen van de nabestaanden van de overledene, in aangeeft welke bestemming de overledene zich voornam te geven aan zijn as.

Het wetsvoorstel wil verhelpen aan een leemte in de wet van 8 februari 2001 en strekt ertoe de aanhef van artikel 24, vierde lid, van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging te wijzigen als volgt:

«Indien de overledene dit schriftelijk heeft bepaald, of op verzoek van de nabestaanden, of op verzoek van de ouders indien het om een minderjarige gaat, of, in voorkomend geval, op verzoek van de voogd, kan de as van gecremeerde lijken: ...».

Bij gebrek aan een door de overledene eigenhandig ondertekende wilsverklaring, kunnen de nabestaanden vragen de as van de overledene te begraven, uit te strooien, of te bewaren op een andere plaats dan de begraafplaats. In dat geval wordt de overledene in zekere zin gelijkgesteld aan een minderjarige.

Ter ondersteuning van het wetsvoorstel wordt echter ten onrechte een vergelijking gemaakt met de regels inzake crematie. In de toelichting bij het wetsvoorstel wordt verwezen naar artikel 20 van de wet van 20 juli 1971. Het bepaalt dat voor crematie een verlof vereist is, dat wordt verleend door de ambtenaar van de burgerlijke stand. Krachtens artikel 21, § 1, van dezelfde wet, kan een dergelijke aanvraag om verlof ook worden ondertekend «door degene die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien of door zijn gemachtigde», met andere woorden door de naaste familieleden van de overledene of door de begrafenisondernemer.

Men mag echter niet uit het oog verliezen dat artikel 77 van het Burgerlijk Wetboek voorschrijft dat een soortgelijk verlof moet worden afgegeven door de ambtenaar van de burgerlijke stand voor de teraardebestelling van de stoffelijke resten van een overledene. Voor de teraardebestelling moet dit verlof eveneens worden aangevraagd door de naaste familieleden van de overledene of door de begrafenisondernemer.

les cendres de celui-ci soient, après crémation, inhumées ou dispersées à un autre endroit que le cimetière ou encore, conservées au domicile d'un de ses proches parents.

La proposition de loi part du constat que l'absence d'un écrit de dernière volonté rédigé de son vivant en ce sens par le défunt peut poser problème en cas de décès inopiné ou si l'intéressé n'était plus en mesure de consigner ses dernières volontés par écrit.

La position adoptée par le ministère dans ce type de situations est la suivante: un certificat médical peut tenir lieu d'écrit de dernière volonté pour autant que le médecin y atteste que le défunt n'était plus en mesure d'exprimer ses dernières volontés par écrit quant à ce, en raison de son état de santé, et qu'il y indique, à l'appui des déclarations qui lui ont été faites par les proches du défunt, la destination que celui-ci entendait donner à ses cendres après son décès.

Pour remédier à ce qu'elle considère comme une lacune de la loi précitée du 8 février 2000, la proposition de loi vise à modifier comme suit la phrase limitative de l'article 24, alinéa 4, de la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures :

«Si le défunt l'a spécifié par écrit ou à la demande des proches, ou à la demande des parents s'il s'agit d'un mineur d'âge ou, le cas échéant, à la demande du tuteur, les cendres des corps incinérés peuvent: ...».

En l'absence d'écrit de dernière volonté signé de la main du défunt, les proches de celui-ci pourraient donc solliciter de pouvoir inhumer, disperser ou conserver des cendres du défunt à un autre endroit que le cimetière. Le défunt serait en quelque sorte assimilé à un mineur d'âge dans l'hypothèse envisagée.

C'est toutefois à tort qu'à l'appui de la proposition de loi, une analogie est faite avec la réglementation en matière de crémation. Dans la motivation de la proposition de loi, il est fait allusion à l'article 20 de la loi précitée du 20 juillet 1971. Cette disposition subordonne la crémation à une autorisation délivrée par l'officier de l'état civil, pareille autorisation pouvant être sollicitée, selon l'article 21, § 1er, de la même loi, «par la personne qualifiée pour pourvoir aux funérailles ou par son délégué», c'est-à-dire autrement formulé, par les proches parents du défunt ou par l'entrepreneur de pompes funèbres.

Il ne faut toutefois pas perdre de vue que l'article 77 du Code civil requiert pareillement une autorisation de l'officier de l'état civil pour l'inhumation des restes mortels d'une personne décédée. En cas d'inhumation, ce sont également les proches parents du défunt ou l'entrepreneur de pompes funèbres qui sollicitent la délivrance de cette autorisation.

Misschien gaat het wetsvoorstel wel te ver: ook al heeft de overledene bij leven zijn wil hierover niet geuit, toch kunnen zijn nabestaanden de as uitsstrooien of begraven op een andere plaats dan de begraafplaats of de urne met de as thuis bewaren. In de toelichting van het wetsvoorstel staat hierover dat het op deze manier mogelijk wordt om tegemoet te komen aan de wens van de overledene om zijn as uit te strooien, te begraven of op een andere plaats dan de begraafplaats te bewaren. Wordt huidig wetsvoorstel aangenomen, dan zullen het echter de naaste familieleden van de overledene zijn die hierover beslissen, in de veronderstelling dat de overledene bij leven zijn wens hierover niet geuit heeft.

De minister is dan ook erg terughoudend over het ingediende wetsvoorstel. Hij verklaart in te zien dat de wet van 8 februari 2001 problemen veroorzaakt en dat sommige gemeenteambtenaren de nieuwe wet niet correct toepassen.

Dit probleem valt evenwel op te lossen met een koninklijk besluit of een omzendbrief. Overhaasting is hoe dan ook uit den boze. Er mag de overledene geen wilsbeschikking worden in de mond gelegd. Wellicht kunnen de steden en gemeenten geraadpleegd worden via de Verenigingen van steden en gemeenten.

b) Bespreking

Een lid meent, na analyse van het wetsvoorstel, dat een wet altijd verbeterd kan worden. Hij stelt zich echter de vraag of het wel nodig is om een wet zo snel te wijzigen vooraleer men een praktijk kent in dat verband. Een wetgeving kan niet alle gevallen voorzien.

Daarenboven is er een probleem van persoonlijk belang. Voor het ogenblik moet er voor een meerderjarige een geschrift bestaan waarin hij bepaalt dat hij, in geval van overlijden, wenst dat zijn as op een welbepaalde plaats zouden worden bewaard of verspreid. Indien het wetsvoorstel zou worden aangenomen zou dit sommige problemen oplossen, zoals bijvoorbeeld de concrete situatie aangehaald door de vorige spreekster maar zou dit ook andere problemen kunnen opleveren. Wat zou er bijvoorbeeld gebeuren in geval van twist tussen de nabestaanden? In dat geval denkt hij dat het beter is om af te wachten en te zien hoe de wet in de praktijk wordt toegepast om daarna, en indien nodig, een verbetering te voorzien.

Een ander lid deelt deze mening niet. Het initiatief komt vanuit het inzicht dat de wet van 8 februari 2001 een onrechtvaardigheid heeft doen ontstaan. Ongeacht de juridische gevoeligheden moet men niet wachten om een onvolkomenheid recht te zetten.

Se pose également la question de savoir si la proposition de loi ne va pas trop loin: elle permettrait en effet aux proches du défunt, sans même que celui-ci se soit exprimé à ce sujet de son vivant, de disperser ou d'inhumer les cendres de leur parent décédé à un autre endroit que le cimetière ou de conserver en leur domicile l'urne contenant les cendres. Dans les développements de la proposition de loi, il est dit à cet égard qu'il sera ainsi possible d'accéder aux désirs du défunt de voir ses cendres dispersées, inhumées ou conservées en un autre endroit que le cimetière. En réalité, ce seront les proches parents du défunt qui en décideront, si la présente proposition est adoptée, dans l'hypothèse où celui-ci se sera abstenu de son vivant de faire connaître ses dernières volontés à ce sujet.

Pour cette raison, le ministre se dit assez réticent à la proposition de loi déposée. Il est conscient des problèmes générés par la loi du 8 février 2001 et de la difficulté posée par le fait que certains fonctionnaires communaux n'appliquent pas correctement la nouvelle loi.

Un arrêté royal ou une circulaire pourraient cependant offrir une solution au problème. Il faut en tout état de cause éviter d'agir dans la précipitation et ne pas extrapoler la volonté du défunt. L'on pourrait envisager la consultation des villes et communes par la voie des Unions des villes et communes.

b) Discussion

Un membre déclare, après avoir analysé la proposition de loi, qu'une loi peut toujours être améliorée. Il se demande toutefois s'il est bon de la modifier peu après qu'elle ait été votée, avant de savoir comment elle est appliquée dans la pratique. Une législation ne saurait couvrir tous les cas.

Il y a en outre un problème d'intérêt personnel qui se pose. Actuellement, un défunt majeur doit avoir spécifié par écrit qu'il souhaite, au cas où il décéderait, que l'on conserve ou disperse ses cendres à un endroit précis. L'adoption de la proposition de loi permettrait de résoudre certains problèmes, comme dans le cas concret cité par l'intervenante précédente, mais elle en créerait également d'autres. Qu'adviendrait-il par exemple en cas de querelle entre les proches? Il estime qu'il serait préférable, à cet égard, d'attendre, c'est-à-dire de voir d'abord comment la loi est appliquée et de la corriger ensuite si nécessaire.

Un autre membre dit ne pas partager cet avis. Si l'on a pris l'initiative de déposer une proposition de loi, c'est parce qu'on a constaté que la législation du 8 février 2001 a créé une inégalité. Il convient de corriger sans attendre une imperfection et ce, quelles que soient les sensibilités sur le plan juridique.

De indienster stelt dat men uiteraard kan wachten tot dat er rechtspraak terzake komt. Maar er is veel briefwisseling en reactie ontstaan in verband met de toepassing van de wet. Misschien is het kabinet van mening dat er moet worden afgewacht dat een rechtsgeging zou worden aangespannen en dat er een vonnis zou komen. Maar wanneer men zich bewust is van het feit dat er ongewild een ongelijkheid is ontstaan ten opzichte van de volwassenen moet men die ongelijkheid binnen de kortste tijden rechtzetten. In plaats van het woord «nabestaande» zou men het woord «erfopvolger» kunnen gebruiken zodat er geen betwisting kan zijn.

Een ander lid heeft een aantal bedenkingen bij het wetsvoorstel. Wat zou er gebeuren indien een persoon niet gecremeerd zou worden maar dat de familie dit toch doet, gemakshalve, om niet te moeten voorzien in het onderhoud van het graf en dergelijke meer? Er moet in dat verband toch enige wilsverklaring zijn van de persoon die overlijdt. Anders komt men in situaties terecht waar de wil van de betrokken niet hoeft gerespecteerd te worden.

De indienster wijst erop dat de wil van de betrokken uiteraard essentieel is. Maar het is overduidelijk dat er een ongelijkheid bestaat tussen de minderjaren en de volwassenen in geval van onverhoeds overlijden. Haar bekommernis is dat deze ongelijkheid zou worden weggewerkt. Zij heeft begrip voor het feit dat de minister niet overhaast te werk wil gaan maar zij is zich bewust van het feit dat de wet van 8 februari 2001 deze ongelijkheid heeft doen ontstaan en wenst dit recht te zetten.

Een lid zegt dat zijn bezwaren tegen het huidige wetsvoorstel dezelfde zijn als deze tegen de wet van 8 februari 2001. De wens van de overledene staat volgens hem centraal en hij deelt de opmerkingen van andere sprekers hierover.

Van het begrip «nabestaanden» bestaat er voorts geen juridische definitie. Het risico bestaat dus dat bepaalde personen zichzelf beschouwen als nabestaanden van de overledene, terwijl de overledene hen niet beschouwde als personen die in zijn naam kunnen spreken en kunnen beslissen over zijn crematie of begraving. De verruiming van de toepassingssfeer van de wet kan tot misbruik leiden.

Een lid merkt op dat bij de lijkbezorging het begrip «nabestaande» al wordt gebruikt door de ambtenaren van de burgerlijke stand. Men kan zelfs zeggen dat deze ambtenaren eenieder die zich aan het loket komt aanbieden na het overlijden van een persoon, als nabestaande beschouwen. Bij alleenstaanden kan het zelfs gaan om personen die niet eens verwant zijn aan de overlijdene.

L'auteur déclare que l'on pourrait en effet attendre qu'il y ait une jurisprudence en la matière. Mais, de fait, l'application de la loi a donné lieu à une correspondance et à des réactions nombreuses. Le cabinet estime peut-être qu'il faut attendre qu'il y ait une action en justice et donc, un jugement. Toutefois, dès le moment où l'on constate que la loi entraîne une inégalité non voulue aux dépens des adultes, il y a lieu de la supprimer sans tarder. Au lieu du mot «proche», on pourrait utiliser le mot «successeur» de manière qu'il ne puisse y avoir aucune contestation.

Un autre membre formule une série d'objections contre la proposition de loi. Que se passerait-il au cas où la famille d'une personne qui a exprimé le souhait de ne pas être incinérée, passe outre à ce souhait, par facilité, pour ne pas avoir à entretenir une tombe, etc.? Il faudrait quand même, à cet égard, que l'on dispose d'une déclaration de volonté de la personne décédée, sinon, on en arriverait à des situations dans lesquelles on ne devrait plus respecter la volonté de l'intéressé.

L'auteur souligne que la volonté de l'intéressé est évidemment essentielle. Mais il est plus qu'évident qu'il existe une inégalité entre les mineurs et les adultes en cas de décès inopiné. Elle souhaite éliminer cette inégalité. Elle comprend que le ministre veuille éviter la précipitation, mais, comme elle se rend compte que c'est la loi du 8 février 2001 qui a créé cette inégalité, elle la corrige à cet égard.

Un membre rappelle ses réticences initiales par rapport à la loi du 8 février 2001, qui se répètent par rapport à la proposition de loi actuelle. La question de la volonté du défunt est à son sens essentielle et il partage les remarques faites à ce sujet par les autres intervenants.

D'autre part, la notion de «proches» n'est pas définie au point de vue juridique si bien qu'il risque d'y avoir là des abus de certaines personnes se considérant proches du défunt mais que le défunt ne considérait pas comme étant des personnes pouvant s'exprimer en son nom et faire valoir la manière dont il voyait son incinération ou son enterrement. L'extension du champ d'application de la loi risque de créer des abus.

Un membre fait remarquer que dans la pratique de la sépulture, le concept de «proche» est déjà utilisé par les officiers de l'état civil. L'on peut même dire que pour les officiers de l'état civil, sont considérés comme proches, ceux qui viennent se présenter aux guichets suite au décès d'une personne. Il arrive, dans le cas de personnes isolées, qu'il s'agisse de personnes qui n'ont pas de lien de parenté avec le défunt.

De indienster meent om die reden dat het woord erfopvolger aangewezen zou zijn. Dat is de persoon die de zaken van de overledene regelt.

Zij vindt persoonlijk dat het goed is dat er aandacht wordt geschenken aan de rouwverwerking in de wet. Idealiter zou men, in verband met huidige problematiek, formulieren moeten kunnen voorzien in de gemeentehuizen, zoals dit gebeurt voor de orgaanafstand of crematie, die op voorhand zouden worden ingevuld door de betrokkene. Maar zelfs dan blijft de ongelijkheid tussen meerderjarigen en minderjarigen bestaan in geval van onverwacht overlijden. De notie van erfopvolger zal dan op een bepaald ogenblik toch moeten worden bijgevoegd.

Een lid meent dat er door het vage begrip «nabestaanden» tussen nabestaanden problemen kunnen rijzen die om een oplossing vragen.

Als de overledene geen schriftelijke wilsverklaring heeft nagelaten en de nabestaanden het niet eens raken over de bestemming van de stoffelijke resten, moet volgens de minister het conflict zijn beslag krijgen voor de rechbank van eerste aanleg of in dringende gevallen in kortgeding. Het wetsvoorstel maakt het echter mogelijk dat, als er geen geschrift bestaat, de nabestaande, die niet noodzakelijk verwant moet zijn met de overledene, ervoor kan kiezen de as op een andere plaats dan de begraafplaats te begraven of te bewaren.

Een ander lid meent dat haast en spoed zelden goed zijn en dat het raadzaam is de Vereniging van steden en gemeenten te raadplegen. Zij meent bovendien dat het begrip «nabestaanden» niet duidelijk genoeg is. Dit begrip behoeft verduidelijking om het te kunnen verbinden met het concept familie.

Een lid herhaalt dat de gemeentelijke overheid de persoon die zich ontfermt over het stoffelijk overschot als nabestaande beschouwt. Het is dus vrij makkelijk om te weten wie beschouwd wordt als nabestaande.

Vorige spreekster verwijst naar een recent overlijden van een bejaarde die ze kent, waarbij het OCMW zich hoeft moeten ontfermen over het stoffelijk overschot. Het OCMW is daarom toch nog niet als nabestaande te beschouwen.

Een lid is de mening toegedaan dat het woord nabestaande een vaste interpretatie heeft verworven in de steden of gemeenten. Het maakt dan ook niet uit wie dat is: het kan familie zijn, een buurman zijn of zelfs het OCMW. Indien er geen document is van de overledene waarin hij bepaalt dat hij ofwel begraven wilt worden ofwel gecremeerd ofwel waar zijn assen moeten worden verstrooid, vindt zij dat de nabestaanden dit moeten kunnen beslissen.

De indienster wijst erop dat de begrafenisondernemingen en de gemeenten over een document beschikken waarin de betrokkene kan bepalen of hij begraa-

C'est pourquoi l'intervenante estime qu'il serait judicieux d'employer le mot «successeur». C'est la personne qui règle les affaires du défunt.

Elle estime personnellement qu'il serait bon que la loi s'intéresse au processus de deuil. Idéalement, il faudrait prévoir, en ce qui concerne le problème en question, de mettre des formulaires *ad hoc* à la disposition des intéressés dans les maisons communales, comme on le fait pour ce qui est de la cession d'organes ou la crémation; ces formulaires devraient avoir été complétés par les intéressés. Mais même si ces formulaires existaient, l'inégalité entre majeurs et mineurs subsisterait en cas de décès inopiné. Il faudra finalement quand même ajouter la notion de successeur à un moment ou à un autre.

Un membre estime qu'il y a un risque, en raison de la notion très floue de «proches», que des problèmes surgissent entre les proches qui devraient être arbitrés.

Le ministre précise qu'en l'absence d'un écrit de dernière volonté du défunt à cet égard, si un désaccord surgiit entre les proches quant au sort des restes mortels, le conflit doit être arbitré par le tribunal de première instance ou, en cas d'urgence, en référé. Or, avec la proposition, en l'absence d'écrit, le proche, qui n'aurait pas nécessairement un lien de parenté avec le défunt, pourrait opter pour l'inhumation ou la conservation des cendres ailleurs qu'au cimetière.

Une autre membre encore est d'avis qu'il faut éviter de se précipiter et qu'il serait indiqué de consulter l'Union des villes et de communes. Elle estime en outre que la notion de «proches» n'est pas assez claire. Il faudrait davantage la spécifier si on veut le lier au concept de famille.

Un membre rappelle que pour l'administration communale, est proche la personne qui s'occupe de la dépouille. Il est donc assez facile de savoir qui est considéré comme proche.

L'oratrice précédente expose le cas récent du décès d'une personne âgée qu'elle connaît et où le CPAS a du se charger de la dépouille. Le CPAS ne peut tout de même pas être considéré comme un proche.

Une membre estime que le mot «proche» a reçu une interprétation constante dans les villes et les communes. Dès lors, peu importe de qui il s'agit: ce peut être un membre de la famille, un voisin ou même le CPAS. Elle estime que, si aucun document ne stipule que le défunt a exprimé le souhait d'être inhumé ou incinéré, ni où ses cendres doivent être dispersées, les proches doivent pouvoir décider.

L'auteur attire l'attention sur le fait que les entreprises de pompes funèbres et les communes disposent d'un document dans lequel l'intéressé peut indiquer

ven of gecremeerd wil worden. Dit document is wel nog niet aangepast voor wat betreft de verstrooing. Het zou moeten worden aangepast.

Een lid ziet geen enkel probleem bij het ingediende wetsvoorstel. We zijn niet meer in de tijd dat begrafenissen hygiënische problemen veroorzaken. Ook de tijd dat men begraven moest worden in een kerkhof bij de kerk is voorbij. Dit werd onder andere versneld door het crematiesysteem. Men kan altijd zoeken naar uitzonderlijke gevallen of situaties zoals het aangehaalde voorbeeld met het OCMW. Maar dit is werkelijk spijkers op laag water zoeken.

III. STEMMINGEN

Artikel 1

Artikel 1 wordt aangenomen met 7 stemmen bij 2 onthoudingen

Artikel 2

Artikel 2 wordt aangenomen met 6 stemmen tegen 3.

Het wetsvoorstel in zijn geheel wordt aangenomen met 5 stemmen tegen 1 en bij 3 onthoudingen.

Vertrouwen werd geschenken aan de rapporteur voor het opstellen van dit verslag.

De rapporteur, *De voorzitter,*
Christine CORNET d'ELZIUS. Anne-Marie LIZIN.

Tekstcorrectie

De commissie beslist bij wijze van tekstverbetering om artikel 3 van het wetsvoorstel te vernummeren tot artikel 2.

*
* *

**De door de commissie aangenomen tekst
is dezelfde als de tekst van het wetsvoorstel
(zie stuk Senaat nr. 2-762/1 - 2000/2001),
onder voorbehoud van de bovenvermelde
tekstcorrectie**

s'il souhaite être inhumé ou incinéré. Ce document n'a toutefois pas encore été adapté en ce qui concerne la dispersion des cendres. Il faudrait l'adapter.

Un membre dit ne pas voir en quoi la proposition de loi déposée pourrait créer des difficultés. Nous ne vivons plus au temps où les enterrements posaient des problèmes d'hygiène, ni au temps où l'on devait être inhumé dans un cimetière situé près de l'église. Ce processus a été accéléré notamment par le système de l'incinération. On peut toujours trouver des cas d'exception ou des cas comme celui du CPAS, qui a été cité, mais ce serait assurément chercher des problèmes là où il n'y en a pas.

III. VOTES

Article 1er

L'article 1er est adopté par 7 voix et 2 abstentions.

Article 2

L'article 2 est adopté par 6 voix contre 3.

L'ensemble de la proposition de loi a été adopté par 5 voix contre 1 et 3 abstentions.

Confiance a été faite au rapporteur pour la rédaction du présent rapport.

La rapporteuse, *La présidente,*
Christine CORNET d'ELZIUS. Anne-Marie LIZIN.

Correction de texte

La commission décide de faire de l'article 3 l'article 2, par le biais d'une correction de texte.

*
* *

**Le texte adopté par la commission
est identique au texte de la proposition de loi
(voir doc. Sénat n° 2-762/1 - 2000/2001)
sous réserve de la correction de texte
précitée**